

تصویر سازی عروسکهای نمایشی

تألیف:

مهری ابراهیمی فرد

انتشارات عمارت

زمرستان - ۹۳

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : تصویرسازی در عروسک‌های نمایشی / تألیف مهری ابراهیمی فرد.
مشخصات نشر : تهران : انتشارات عمارت، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری : ۸۷ ص.؛ مصور.

شابک : 978-964-90929-5-9

وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : نمایش‌های عروسکی — ایران
موضوع : عروسک‌های خیمه شب‌بازی
موضوع : نمایش‌های عروسکی
رده بندی کنگره : PN ۱۹۷۸ ۱۳۹۳ ۱۳ الف ۱۹ /

رده بندی دیویی : ۵۳۰۹۵۵/۷۹۱

شماره کتابشناسی ملی : ۳۷۱۴۱۰۵

تصویرسازی عروسک‌های نمایشی

تألیف:	مهری ابراهیمی فرد
ناشر:	انتشارات عمارت
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۹۳ ♦
تیراژ:	۲۰۰ نسخه
حروفچینی:	موسسه مهراد
لیتوگرافی:	باختر
چاپخانه:	مهر
صفافی:	مهر
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۹۰۹۲۹-۵-۹
قیمت:	۱۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای انتشارات عمارت محفوظ است.

انتشارات عمارت: خیابان انقلاب - ابتدای خیابان فخررازی
پلاک ۸۵ - واحد ۷ - تلفن: ۱۷۲۰ ۶۶۴۱ ۶۶۴۸۸۵۱۶

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

مقدمه	۶
فصل اول: تاریخچه عروسکها و خیمه شب بازی در ایران	۷
۱-۱- تعریف عروسک نمایش	۷
۲-۱- تاریخچه عروسک	۹
۳-۱- تاریخچه خیمه شب بازی در ایران	۱۳
۴-۱- ارتباط عروسک با هنرهای تجسمی	۱۷
فصل دوم: بررسی شخصیت پردازی عروسکهای خیمه شب بازی ایرانی ...	۲۱
۱-۲- شخصیت پردازی عروسک مهارک	۲۲
۲-۲- شخصیت پردازی عروسکهای بهلوان	۲۶
۳-۲- شخصیت پردازی عروسک شاه	۳۴
۴-۲- شخصیت پردازی عروسکهای دیو	۳۶
۵-۲- شخصیت پردازی عروسکهای زن	۳۹
۶-۲- شخصیت پردازی عروسکهای اصناف و مردم کوچه بازار	۴۵
فصل سوم: خلق شخصیت های عروسکی	۵۱
۱-۳- تصویرسازی و شخصیت پردازی عروسکی	۵۱
۲-۳- طراحی عروسکهای نخي	۵۶
۱-۲-۳- طراحی عروسکهای نخي در هند	۵۸
۲-۲-۳- طراحی عروسکهای نخي در ژاپن (بوتزاکو)	۶۰
۳-۳- طراحی عروسکهای دستکشی	۶۲
۴-۳- طراحی عروسکهای سایه	۶۷
۱-۴-۳- طراحی عروسکهای سایه در شرق	۶۸

مبحث نمایش عروسکی و ساخت عروسک‌های نمایشی، اندیشه‌ای است کهن، بطوری که انسان‌های نخستین با ساختن عروسک و جان بخشی به آن، نیازهای روحی و روانی خود را برآورده می‌کردند. مردم در فرهنگ‌های مختلف با ساختن عروسک و به نمایش در آوردن آن، به جنبه‌های مختلفی از اعتقادات و آداب و رسوم خود را می‌پردازند.

عروسک تجسمی از خویشتن انسان است، که هنرمند با ساختن آن ذهنیت خود را که سرشار از تخیل و ابهام است به عینیت تبدیل می‌کند. همانطور که انسان نخستین با ساختن بت، تندیس، صورتک و در نهایت عروسک و جان بخشیدن به آن پاسخی به ابهامات و ترسهای خود می‌داد، انسان معاصر نیز با بهره‌گیری از این خاصیت عروسک در بیان اندیشه‌ها و مفاهیم عمیق اعتقادی، در کارکردهای مختلفی از آن سود جست.

نمایش عروسکی به عقیده بسیاری از بزرگان هنرپژوه، تنها هنری است که می‌تواند اینچنین قابل قبول خدایی را مجسم کند و یا باعث بازآفرینی و جان بخشی آن شود.

در ایران به دلیل ادیان یکتاپرستی، نمایش عروسکی چندان مورد توجه نبوده است. «خیمه شب بازی» عنوانی است که به نمایش عروسکی در ایران داده شده، دوره قاجاریه خیمه شب بازی در ایران رونق زیادی داشته و در کوچه و بازار به نمایش در می‌آمده، خیمه شب بازی در ایران بیشتر جنبه سرگرمی و شادی‌آفرین داشته و در دل آن به مسائل سیاسی و اجتماعی زمانه نیز پرداخته می‌شده.

تدارک دهندگان نمایش خیمه شب بازی غالباً از قشر کم سواد و از طبقه پائین جامعه بودند، که برای امرار معاش خود و خانواده با ذوق و سلیقه‌ای که داشتند شخصیت‌های خیمه شب بازی را می‌ساختند و به نمایش می‌گذاشتند. عروسک‌هایی که درون خیمه ایقاي نقش می‌کردند در واقع دریچه‌ای بودند از اجتماع زمانه‌شان، این شخصیت‌ها از شاه و دربار شاهی، پهلوانان، دیوان و جادوگران، زنان و زیارویان و ... را در برمی‌گرفتند.

عروسک‌ها در دل اجتماع و فرهنگ شفاهی به حیات خود ادامه داده‌اند، عناصری که در ساخت و طراحی آنها بکار رفته گاهی در عین سادگی مفاهیم عمیق اعتقادی و مذهبی را در خود جای داده است. بنابراین با بررسی شخصیت‌پردازی تصویری عروسک‌های خیمه شب بازی که نمونه‌های واقعی آنها در جامعه و بین مردم وجود داشته‌اند پی به نمادها و نشانه‌های نهفته در دل توده مردم می‌بریم، که از گذشته‌های دور و در پی اعتقادات مردم از نسلی به نسل دیگر منتقل شده است.

مهری ابراهیمی فرد